

Kela®

Áigápuátutorjá

Uánihávt já čielgâsávt | 2024
Toimeentulotuki | Inarinsaame

Siskáldâs

Áigápuátutorjâ	3
Mii lii áigápuátutorjâ?	7
Moi koloï várás torjuu puáhtá uážžud?	8
Moh puáduh vaigutteh torjuu?	10
Maht torjuu meeri rekinistoo?	12
Uuccâm já máksim	14
Návt Kela palvâl	19

Áigápuátutorjâ

Taan tiedettemčálusist muštâluvoo vuáduáigápuátutorjust.
Tun puávtáh finnid tom Kelast,
jis tuu puáduh, omâduvah já eres torjuuh
iä pijssáá velttidmettum argâkoloid,
tego purrâmušân já asâmân.

Čuávuváin siiđoin muštâluvoo târhibeht,
maggaar koloï várás puávtáh finnid torjuu.
Tiedettemčálusist muštâluvoo meiddei,
maht tuu puáduh já väärih vaigutteh torjuu finniimân.

Lasseen tiedettemčálusist muštâluvoo,
maht Kela rekinist torjuu mere.
Tiedettemčáállus loopâst láá tiáduh tast,
maht toorjâoccoo.

Tiedettemčáállus muštâl ive 2024 tilleest.

Lasetiáduh neetist já puhelimáin

Kela torjuin muštâluvoo
anarâškielân čujottâsâst
www.kela.fi/anaraskiela

Áigápuátutorjust muštâluvoo târhibeht
Kela suomâkielâlijn siiđoin
www.kela.fi/toimeentulotuki

Jis tust láá koččâmušah,
te tun puávtáh suáittid palvâlemnumerân
020 692 207

Uusâ vistig eres Kela torjuid

Täärhist ovdil áigápuátutorjuu uuccâm,
ete puávtáh-uv tun finniđ maidnii Kela eres torjuid,
tego aassâmtorjuu tâi pargottesvuotâtorjuid.
Kela eres torjuuh láá oovdânpuohtum
jieijâs tiedettemčálusijn.

Vuáđuáigápuátutorjâ lii uáivildum sijn,
kiäh iä piergii jieijâs palhijn,
torjuu vievâst tâi eres puáđoin tâi omâduvváin.
Tondiet eres torjuid kalga uuccâđ ovdil
ko ocá vuáđuáigápuátutorjuu.

Tun puávtáh meid finniđ iše ton pyereestvaijeemkuávlust,
kost tun aasah.
Pyereestvaijeemkuávlust torjuuh láá ovdâmerkkân
tievâsmittee já estee áigápuátutorjâ.
Tun finniih tain lasetiäđu jieijâs pyereestvaijeemkuávlust
nettisijđoin.

Mii lii áigápuátutorjâ?

Tun puávtáh uuccâđ áigápuátutorjuu, jis tuu puáđuh já omâduvah iä lah tuárvi velttidmettum koloid. Velttidmettum koloh láá ovdâmerkkân láigu, purrâmuš, tiervâsvuotâtipšo já pihâseh.

Áigápuátutorjust láá kulmâ uási:

- vuáđuáigápuátutorjâ
- tievâsmittee áigápuátutorjâ
- estâdeijee áigápuátutorjâ.

Vuáđuáigápuátutorjâoccoo Kelast.

Tust pyehtih leđe meid tagareh koloh, made várás tun jieh pyevti finnid vuáđuáigápuátutorjuu. Talle pyereestvaijeemkuávlu sosiaalpalvâlusah pyehtih kuorâttâlmis miel mieđettiđ tunjin tievâsmittee já estâdeijee áigápuátutorjuu.

Uusâ ain vistig vuáđuáigápuátutorjuu Kelast. Čääli ucâmuš Lasetiäđuh-kiädán taid koloid, made várás tun tarbâšah tievâsmittee tâi estâdeijee torjuu. Tun puávtáh táttud siämmást, ete Kela sirdá ucâmuš pyereestvaijeemkuávlu sosiaalpalvâlusâi kiedâvuššâmnáál.

Moi koloi várás torjuu puáhtá finnid?

Vuáđuáigápuátutorjuu ij pyevti finnid puohlágán koloid. Vuáđuáigápuátutorjâ lii uáivildum velttidmettum koloid, tego asâmân já purrâmušân.

Áigápuátutorjust tuhhiittettee koloh láá juohhum vuáđu-uáassin já eres vuáđukolloon.

Vuáđu-uási

Vuáđu-uásán láá rekinistum valmâšin jyehipiäiväláš áigápuátun kullee koloh, tego purrâmuš já pihtâseh. Ko tun uusah torjuu, te tun jieh taarbâš čäittid kuuitâid tâi rekigijd tain koloin.

Jyehi perruujesânân rekinistoo jieijâs vuáđu-uási.

Vuáđu-uási ana sistees

- purrâmuškoloid
- pivtâskoloid
- uccâ tiervâsvuotâhuolâttâskoloid (ovdâmerkkân jieštípšomtâkkâsijd, moid ij taarbâš talhâsmiärádâs)
- persovnlâi putesvuodâst já pääihi putesvuodâst šaddee koloid
- páihâlâšjotoluv kevttim
- aavis tiilám
- puhelin já tiätujotoluv kevttim sehe nettiohtâvuodâid
- puđâldem já virkosmittem
- eres sullâsijd jyehipiäiväláš áigápuátun kullee koloid.

Eres vuáđukoloh

Tun puávtáh uuccâd torjuu meid eres vuáđukoloid.

Jis tun uusah torjuu taid koloid, te tun koolgah toimâttid koloid lohtâseijee kuuitâid já rekigijd Kelan ucâmuš labdosin.

Eres vuáđukoloh láá

- kuáhtuliih aassâmkoloh (ovdâmerkkân láigu, vaastâ, šledgâ, päikkítâhádâs já peerâtáálu tipšokoloh)
- velttidmettum varrimkoloh já láigutâhádâsah
- almos tiervâsvuotâhuolâttâs koloh, maid vuáđu-uási ij ane sistees (ovdâmerkkân tiervâsvuotâkuávdáá äššigâsmáávsuh, reesepttalkkâseh já čalmelaasah)
- paarnij kieldâlii arâšoddâdem koloh
- škovlâlij iideed- já eehidpeivitoimâ koloh
- tiätu koloh, moh šaddeh päärni teivâmist
- tárbulii persovntuodâštus, orroomäššikirje tâi madhâšemäššikirje haahâmkoloh.

Moh puáđuh vaigutteh vuáđuáigápuátutorjui?

Vuáđuáigápuátutorjuu miärán vaigutteh puoh puáđuh já omâdâh, moh tust já tuu perrust láá. Puáđoid rekinistojeh meid torjuuh, maid tun finniih.

Vuáđuáigápuátutorjâ lii majemuu tile ekonomâlâš toorjâ. Tot meerhâš, ete tun koolgah uuccâđ vistig eres torjuid, mood tust lii vuoigâdvuotâ.

Kela mäksim eres torjuuh láá ovdâmerkkân

- pargottesvuotâtorvo
- aassâmtorjuuh
- iäláttuvah
- uápputoorjâ
- puocâmpieviruttâ
- vanhimijpeiviruttâ
- pärnilase
- päikkitipšomtoorjâ
- elettemtoorjâ.

Ko áigápuátutorjust meriduvvoo, te puáđuh válđojeh huámmášumán nettomeerrin ađai viäruí maŋa.

Lii pyeri mušteđ, ete áigápuátutorjui vaigutteh meid kevttimnáál leijee omâdâh. Omâdâh meerhâš ovdâmerkkân paŋkkitilin šeštum ruudâid teikâ taggaar omâduv, mon tun puávtáh vyebdid.

Maht torjuu meeri rekinistoo?

Tun puávtáh finnið vuáðuáigápuátutorjuu, jis tust láá eenâb vuáðuáigápuátutorjust tohálih koloh, ko tust láá puáðuh já omâdâh.

Kela taha tuu puáðuin, omâduvâst já koloin rekinistem. Vuáðu-uási rekinistoo miel koloid. Rekinistem vuáðuld čiälgá, ete mon ennuv tun puávtáh finnið vuáðuáigápuátutorjuu.

Torjuu meeri rekinistoo nuuvt, ete puáðuin ja omâduvâst kepiduvvojeh koloh, moos puáhtá finnið áigápuátutorjuu.

Áigápuátutorjust ij perruu viäru.

Ovdâmerkkâ áigápuátutorjuu mere rekinistmist

Sáará lii pargottes ohtuuhuolâtteijee, kiást láá 11- já 13-ihásiih päärnih. Sun ocá Kelast vuáðuáigápuátutorjuu, tastko suu ruudâh iä pijssáá puoh koloid. Sáarást ij lah meiddei omâdâh, tegu šiäštuh pankkitilist.

Perruu puáðuh láá

- pargomarkkântoorjâ
595,36 eurod mánuppaajeest
- pärnilase já ohtuuhuolâtteijeealedem
346,32 eurod mánuppaajeest
- aassâmtoorjâ
579,60 eurod mánuppaajeest
- elettemtoorjâ
392,94 eurod mánuppaajeest

Puáðuh ohtsis:

1 913,32 eurod mánuppaajeest

Perruu koloh láá

- láigu 810 eurod mánuppaajeest
- čäcimáksu
45 eurod mánuppaajeest
- táválíih argâkoloh adai vuáðu-uási, ohtsis 1 463,40 eurod mánuppaajeest:
  - ohtuuhuolâtteijee
669,99 eurod mánuppaajeest
  - vuossâmuš paijeel 10-ihásâš pärni
411,40 eurod mánuppaajeest
  - nubbe paijeel 10-ihásâš pärni
382,01 eurod mánuppaajeest

Koloh ohtsis:

2 318,40 eurod mánuppaajeest

Puáðuin kepiduvvojeh koloh:

1 913,32 eurod – 2 318,40 eurod = –405,08 eurod

**Sáará perrui máksoo vuáðuáigápuátutorjâ
405,08 eurod mánuppaajeest.**

Ovdâmeerhâ euromereh láá vyeimist 1.4.2024 – 31.12.2024.

Uuccâm já máksim

Uusâ vuáđuáigápuátutorjuu neetist:

www.kela.fi/neetist

Täärhist ucâmušâst, ete moh lahtoseh tast kalgeh lede.
Meiddei lahtosijd puáhtá toimâttid neetist.

Tun puávtáh uuccâđ torjuu meid luámáttuvvâin,
mon tun finniih Kela toimâttuvvâin já nettisiiđoin:

www.kela.fi/luamattuvah

Kela postâčujottâs lii

Kela

PL 10

00056 KELA

Jis tun jieh pyevti uuccâđ vuáđuáigápuátutorjuu
neetist tâi pááppárluámáttuvvâin,
te tun puávtáh uuccâđ tom meid njálmálávt.
Suáiti talle Kelan tâi moonâ Kela toimâttâhân.

Mon kuhháá kiedâvuššâm pištá?

Mušte tevidid ucâmuš huolâlávt.
Tooimât Kelan puoh lahtosijd,
moh tarbâšuvvojeh ucâmušân.
Tot jođálmít ucâmuš kiedâvuššâm.

Jis tuu ucâmušâst láá puoh tárbuliuh tiáđuh,
te tun uážuh Kelast miärádâs
7 argâpeeivi siste.

Jis Kela árvuštâl oovtâst tuin, ete ucâmuš lii huápulâš,
te tot kiedâvuššoo siämmáá tâi čuávuváá peeivi.

Kuás toorjâ máksoo?

Ko Kela lii kiedâvuššâm tuu ucâmuš,
te tun finniih pááikán miärádâs.
Miärádâsâst muštâleh torjuu mere,
vuáđustâsâid já máksimpeeivi.
Tun finniuh miärádâs meid talle,
jis tunjin ij lah miedettum toorjâ.

Kela máksá vuáđuáigápuátutorjuu tilisâd
mánuppaje 1. paŋkkipeeivi.

Jis tuu torjuu máksu ij kiergân merikoskâsii máksimpiäiván,
te Kela máksá torjuu miärádâstoohâm ohtâvuodâst.
Talle ruudâh láá tuu tilist 2 paŋkkipeeivi keččín miärádâs tohâmist.

Kela puáhtá máksiđ vuáđuáigápuátutorjust
lááigu njuolgist láiguadeleije, jis tun halijdah.
Kela puáhtá meid máksiđ tuu šledgâreekkig tâi päikkítáhádâs
njuolgist reekigadeleije, jis tun halijdah.

Ko tun lah finnim miärádâs vuáđuáigápuátutorjust,
puávtáh toimâttid Kelan meiddei
miärádâs maŋa puáttám rekigijd,
moi máksupeivi lii tuu miärádâs vyeimistorroom ääigi.
Máksupeivi uáivild algâalgâlii reekig máksupeeivi,
ij muštottâsreekkig máksupeeivi.
Miärádâsâst muštâleh tárhibeht,
ete maid rekigijd tun puávtáh toimâttid Kelan.

Máksučonnâsem

Uási tuu vuáđuáigápuátutorjust puáhtá adelid máksučonnâsmin. Máksučonnâsem puáhtá finnid ovdâmerkkân čalmelaasâi várás.

Tun finnih máksučonnâsem miäradâs ohtâvuodâst. Máksučonnâsmist muštâleh, ete maid toin puáhtá mäksid käävpist.

Ko tunjin miedettuvvoo vuáđuáigápuátutorjâ, te tun finnih siämmást máksučonnâsem apteekân. Máksučonnâsmáin tun finnih tuu tarbâšem reesepttalkkâsijd.

Kela vuolgât talkkâsij máksučonnâsem njuolgist apteekân neeti peht. Apteekist pijssáá, ete tun čááitáh tuu Kela-koortâ tâi persovntuodâštus.

Tarbâšâh-uv tun iše?

Tun puávtáh finnid persovnlíi palvâlem Kela palvâlemâššitobdest puhelimáin tâi toimâttuvâst. Tun puávtáh finnid iše meid jieijâd pyereestvaijeemkuávlu sosiaalpalvâlusâin.

Lasseen Kela puáhtá porgâd oovtâstpargo pyereestvaijeemkuávlu sosiaalpalvâlusâiguin. Kela já pyereestvaijeemkuávlu sosiaalpalvâlusah pyehtih teivâd tuu meid oovtâst. Tun puávtáh meid táttud ohtsii teivâm.

Almoot, jis tuu tile muttoo

Jis tuu eellim muttoo, te tot puáhtá vaiguttid Kela torjuid. Muttum puáhtá kuoskâd ovdâmerkkân asâmân, puádoid, porgâmân tâi perrui.

Mušte almottid nubástusâin Kelan. Tun puávtáh toohâd tom neetist, puhelimist tâi toimâttuvâst.

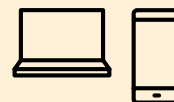
Tuu ovdâsvástádâs lii visâsmittid jieijâd peeleast, ete Kelast láá rievttis tiäduh. Talle toorjâ máksoo tunjin olmâ stuárusâžžân.

Jis miäradâsâst lii feilâ

Jis Kela miäradâsâst lii tuu mielâst feilâ, te tun puávtáh uuccâd miäradâsân nubástus.

Tun finnih miäradâsreeivâ miel ravvuid tast, ete maht nubástusoccoo.

Jis tust láá koččâmušah, te vääldi ohtâvuodâ vistig Kelan.

Neetist tun puávtáh

- uuccâd torjuid
- vuolgâttid lahtosijd
- tärhistid jieijâd ucâmuš
- vuolgâttid viestâid
- almottid nubástusâin
- lopâttid torjuu.

Kela anarâškielân

Anarâškielâliih nettisiiđoh:
www.kela.fi/anaraskiela

Anarâškielâliih tiedettemčáluseh:

Almos aassâmtoorjâ

■ **Áigápuátutoorjâ**

läláttuvah já eres iäláttuvfinnejeijee torjuuh

Olgoenâmijn Suomân tâi Suomâst olgoenâmáid

Pargottesvuotâ

Puoccâm já vâdulijtorjuuh

Pärniperruuh

Uáppeeh já viärjukenigâsah

Vajodittem

Anarâškielâlijd tiedettemčálusijd
puáhtá printtid neetist:
www.kela.fi/tiedettemcaluseh